

Miként lesz a könyv személyes?

Művészkönyv-kiállítás az MKISZ Galériájában

**Kiss Ilona:
A Duna partján,
Radnóti Miklós verse /
Ilona Kiss: On the
Banks of the Danube.
Poem by
Miklós Radnóti**

► *Az én könyvem* – hirdette a kiállítás címe, és magában foglalta a lényegét, a művészkönyv egyik fő vonását, ahogy a könyv sajátossá, különössé válik. Oly sokan próbálták már megfogalmazni e sokszínű, sokarcú műfaj lényegét, meghatározni besorolhatatlanságát, körülhatárolni mondandóját, egyáltalán közelíteni hozzá. Talán egzakt módon eddig még senkinek sem sikerült igazán, holott ha ránézünk egy ilyen objektre, rögtön tudjuk, hogy művészkönyvvel van dolgunk. Sokféle ágazó műfajról van szó. Maga a kiállítás is ezt sugallta sokszínűségével, s azzal, hogy tu-

lajdonképpen más-más területről érkező művészek, textilművészek, könyvtervezők, tervezőgrafikusok közös nyelve lett, közös kifejezőeszközzé vált maga a könyv.

A könyvnek klasszikus formája van. Tipográfiai és kötetzeti szabályok kötik, nagy mennyiségben sokszorosítják, nyomdai produktum. Lapozható, kézbe vehető, illata van. Ám a Gutenberg-galaxis tárgyiasult formája sokféle lehet. Amint láthattuk a tárlaton, egy-egy sokszorosított nyomdai termék az egyedi, műves könyvkötéssel válik igazán személyessé. Innen indult a kiállítás: a klasszikus könyvművészetből, a műves, egyedi könyvkötések világából.

Azonban ennél tovább lép, aki művészkönyvet alkot. Előfordul, hogy alkotómunkája során megmarad a teljes, nyomtatott példány, maga a könyvttest, s a művész gyermeki játékosággal és fantáziával színessé, festőivé varázsolja a fekete-fehér világot.

A kiállításon több Biblia szerepelt; a zsidó és keresztény hitvilág origója, nemzedékek hosszú sora kötődik hozzá. Virágvasárnapi festmény teszi színessé a családi bibliát, amelynek hagyományos és vaskos formája szótlannul is arra figyelmeztet, hogy tartalma örök érvényű ma is.

A művész kiindulhat régmúlt korok megmaradt könyveiből, azonban minden elemüket már nem tartva meg – középre, a kötéstáblák közé, belopózik a mai tartalom: műves a kötés vagy régi kort idéz, de kiderül, hogy belül megsemmisült már maga a test, s új elemek bukkannak elő a könyv rejtett zugaiból. Lehet, hogy egykori alkímisták titkaira figyelmeztet, lehet, hogy az emlékezet által kitörölt múltat idézi, a történelem csonkította tárgyi világot, a harcok, küzdelmek során rongyokban, töredékekben maradt egykori világot. Szótlannul tanú, és mégis beszél a lapjaitól megfosztott könyv. Tanúja éveknek, korszakoknak.

Belül olykor megkövül a könyv, vagy éppen örökre nyithatatlan marad – hozzáférhetetlen lesz. Nem vall már nekünk semmiről, bár valaha, valakiknek beszélt

Fotó: Rélaszy Bálint

– már örökre néma marad. És mégis, akár a kibelezett könyv, ez is közöl, szavak nélkül is képes rá. Benne van a fájdalom, a megérthetetlen és sajnos nem eléggé kibeszélt múlt, eleink panasza és gyötrelmei.

←
Bornemisza Rozi:
Luther-oltár /
Rozi Bornemisza:
Luther Altar

A művészkönyvek olykor sejtelmesen idézik a múltat, akár egy-egy régi papírdarab, akár egy-egy régi fotó, akár hímzések, akár applikációk vagy papírkivágások révén. Ám a régvolt megidézése szinte sohasem nosztalgikus, hanem a jelen eszköze arra, hogy általa jobban megértsük a múltat.

Igen sokszor a művész maga alkotja meg a teljes könyvet, kiválasztja a tartalmat, kiválogatja kedves verseit – s éppen egyéni irodalmi ízlése, valamint a verseket, szövegeket kísérő illusztrációk, képek teszik teljesen egyedivé az összeállítást. Mindez egyedi, de nem önző; egyéni, de nem különködő. Lírai, őszinte vallomás, olykor mélységekbe hatoló önmarcangólassal.

Minden alkotóművészeti ágra, de talán a művészkönyvek műfajára hatványozottabban igaz, hogy végtelen az alkotó szabadsága: találkozik egymással múlt és jelen, s találkozik egymással mindenféle anyag és technika. A művészkönyv mindegyikre lehetőséget nyújt: fémek, textilek, gyöngyök, papír; festés, nyomtatás, applikáció, kivágatok, hímzések.

Mindez, a szerteágazó tartalom és a sajátos, sokféle

Richter Sára:
„Ismeretlen” sorozat /
Sára Richter:
‘Unknown’ Series

kifejezőmód reakció a felgyorsult világ kihívásaira. Hogy is lehet a rengeteg információt, az ingergazdagságot gyorsan feldolgozni? Kollázsok végtelen sora filmszerűen rögzíti a felgyorsult, pörgő élet felfogható, felsorakoztatható, megragadható eseményeit. Máskor egyéni, töredékszerű rajzok, gépelt sorok ad-

nak válaszokat a korra, egyúttal dokumentálva is azt – hiszen hogy is tudnánk mindig mindenre érdemben reagálni, hogy is tudnánk mindig mindent pontosan megérteni!

A régi katolikus imakönyv, a breviárium korunkra vonatkoztatott példánya befogadja, lelepi is tán a

Vasvári László Sándor:
Előrendező /
László Sándor Vasvári:
Pre-ordering

Fotó: Rékasy Bálint

tunk, mi felé megy a világ? Vajon a mesterséges intelligencia vagy az emberi szürkeállomány győz majd?

A régi forma még elrejtí az új világot – ugyanakkor a régiből nő ki az új.

Már a könyv sem az, ami egykor volt. Már a könyv sem az, ami egykor volt?

És amit szavakkal nem tudunk elmondani, amihez kevés a szó, ahhoz más forma kell, igénybe véve az összes eszközt, amit eddig felleltünk, és megtalálni azokat, amiket a művészi kreatív erő, a belső inspiráció még felszínre hozhat.

Ezernyi megközelítés és ezerszínű, gazdag világ előttünk. Mint cseppben a tenger – a kiállítás ebből adott ízelítőt.

HORVÁTH HILDA
művészettörténész

Szirányi István:
Kínai és japán versek,
Kosztolányi Dezső
műfordításkötete /
István Szirányi: Chinese
and Japanese Poems
in Dezső Kosztolányi's
translation

mai világ eszközeit: benne összeér egymással múlt és jelen, sőt, a jövő. Laptop és internetoldalak a breviáriumban tanácsalanságot is sugallnak: merre tar-

(Az én könyvem. MKISZ [Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége] Andrássy úti Galériája, Budapest, 2018. január 26. – február 12.)

Harsay Ilona:
Kőkönyv-sorozat /
Ilona Harsay:
Stone Book Series